

010 MEDNARODNA STANDARDNA KNJIŽNA ŠTEVILKA (ISBN)

Polje vsebuje mednarodno standardno knjižno številko (ISBN) in pojasnilo, ki opredeljuje ISBN, kadar zapis vsebuje več ISBN-jev. Polje ustreza območju standardne (ali druge) številke in pogojev dostopnosti v ISBD-ju. Polje lahko vsebuje pogoje dostopnosti in/ali ceno, tudi če ne vsebuje ISBN-ja (gl. primer 3).

Podpolja & ponovljivost

POLJE/PODPOLJE			PONOVLJIVOST
010		Mednarodna standardna knjižna številka (ISBN)	r
	a	<i>Številka</i>	nr
	b	<i>Pojasnilo</i>	nr
	d	<i>Pogoji dostopnosti in/ali cena</i>	nr
	z	<i>Napačni ISBN</i>	r

Indikatorji

Vrednosti indikatorjev niso definirane.

OPIS PODPOLJ

010a Številka

Pravilno uporabljen ISBN, vključno z vezaji. ISBN-je dodeljuje pooblaščenca agencija v državi.

010b Pojasnilo

Pojasnilo k ISBN-ju v podpolju a (če obstaja): običajno ime založnika, vrsta vezave izvoda ali pojasnitev odnosa ISBN-ja do celote ali določenega zvezka (gl. primere 3, 5, 6, 7, 11, 12, 14). S programsko opremo COBISS vnašamo pojasnila brez oklepajev, ker se na izpisu dodajo programsko.

010d Pogoji dostopnosti in/ali cena

Cena enote in kakršna koli opomba o njeni razpoložljivosti (gl. primere 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8).

010z Napačni ISBN

ISBN, za katerega ugotovimo, da je pri določeni enoti gradiva uporabljen napačno ali je kako drugače neveljaven. Lahko da je bil dodeljen dvema različnima publikacijama in v tem primeru preklican (gl. primer 8), lahko pa je bil tudi napačno natisnjen (gl. primer 9). Če nacionalna agencija za ISBN ugotovi, da je bil v podpolje a vnesen napačni ISBN, o tem obvesti knjižnico, ki podatek prenese iz podpolja a v podpolje z.

OPOMBE O VSEBINI POLJA

Struktura ISBN-ja

ISBN je enolična številka, ki se dodeli izdani enoti skladno s predpisi standarda ISO 2108.

ISBN-10 je sestavljen iz štirih delov, ki so ločeni med seboj z vezajem ali presledkom. Ti deli so:

- *Oznaka skupine*: posamezni državi ali skupini držav ali jezikovni skupini jo dodeli Mednarodna agencija za ISBN. Tudi mednarodne organizacije, npr. Združeni narodi, imajo svojo oznako skupine.
- *Oznaka založnika*: vsakemu založniku jo dodeli nacionalna ali regionalna agencija za ISBN.
- *Oznaka naslova*: vsakemu naslovu (in vsaki izdaji naslova) jo dodeli založnik.
- *Kontrolna številka*: izračuna se na podlagi ostalih devetih številc ISBN-ja.

ISBN-10 je sestavljen iz arabskih številc od 0 do 9, kontrolna številka pa je lahko arabska številka ali pa rimska X.

ISBN-13 je sestavljen iz petih delov; 10-mestni oznaki je dodana predpona, kontrolna številka je izračunana na novo:

- *Predpona*: trimestna številka EAN, ki označuje knjižno industrijo (978, 979).
- *Kontrolna številka*: izračuna se na podlagi ostalih dvanajstih številc ISBN-ja.

ISBN-13, vključno s kontrolno številko, je sestavljen iz arabskih številc od 0 do 9.

Preverjanje kontrolne številke pri 10-mestni oznaki ISBN

Točnost ISBN-ja preverimo tako: vsako števko pomnožimo s številom, katerega vrednost je odvisna od položaja števke (utež), seštejemo zmnožke in rezultat delimo z 11. Če ostanek pri deljenju z 11 ni nič, je ena ali več števk napačnih. Za ponazoritev lahko uporabimo primer 9:

ISBN	0	1	1	8	8	4	0	9	4	X (tj. 10)
utež	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
zmnožek	0	9	8	56	48	20	0	27	8	10 = skupaj 186

186 ni deljivo z 11, torej je ISBN napačen.

Preverjanje kontrolne številke pri 13-mestni oznaki ISBN

Kontrolna številka se izračuna po modulu 10 z izmeničnimi utežmi 1 in 3, dodeljenimi od leve proti desni.

Vsako od prvih dvanajstih številc ISBN-ja – razen same kontrolne številke – najprej izmenično pomnožimo z 1 ali 3 od leve proti desni. Da je ISBN veljaven, mora biti dobljena vsota zmnožkov, skupaj s kontrolno številko, deljiva z 10 brez ostanka.

Primer:

	predpona			ozn. skup.	oznaka založnika						oznaka naslova		kont. št.	vsota
ISBN	9	7	8	0	3	9	3	0	4	0	0	2	9	
utež	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	-	
zmnožek	9	21	8	0	3	27	3	0	4	0	0	6	-	81+9

Skupaj: $81 + 9$ (kontrolna številka) = 90

Ker lahko 90 delimo z 10 brez ostanka, je ISBN 978-0-393040-02-9 veljavna mednarodna standardna knjižna številka.

Oblika podatkov

Kratice ISBN, ki je na enoti običajno natisnjena skupaj s številko, ne vnašamo v polje 010.

Vsak ISBN, ki je na enoti natisnjen napačno, lahko vnesemo v podpolje 010z – *Napačni ISBN*. Tako je omogočeno tudi iskanje po napačni številki z enote.

Vežaji so vstavljeni zato, da med seboj ločijo štiri (ISBN-10) ali pet (ISBN-13) delov ISBN-ja v podpoljih a in z. Druga ločila niso dovoljena. Pri izpisu kataložnega vpisa so vežaji ali presledki obvezni. Mnoge nacionalne ustanove v zapise ne vnašajo vežajev ali presledkov, ker se lahko generirajo z algoritmi, če je znan razpon dodeljenih oznak založnikov. Pri mednarodni izmenjavi zapisov pa ni nujno, da prejemnik zapisov pozna razpon oznak založnikov, dodeljenih v okviru skupine. Zato je priporočljivo, da se zaradi pravilnega izpisa vežaji vedno vnesejo.

Vsaka knjiga ima praviloma en ISBN. V nekaterih primerih pa je treba v zapis vključiti več ISBN-jev, in sicer: ko založnik izda delo v več različnih vezavah ali fizičnih oblikah z različnimi ISBN-ji, vse pa so zajete v enem zapisu; ko se izdela en sam zapis za publikacijo v več zvezkih (kosih) in je založnik dodelil vsakemu zvezku, lahko pa tudi celoti, svoj ISBN; ko je za posamezno enoto več založnikov ali distributerjev in je vsak dodelil enoti svoj ISBN.

Da bi lahko razlikovali med ISBN-ji, kadar jih je v zapisu več, jim lahko dodamo pojasnila.

Pogosto ima vsak ISBN svoje pogoje dostopnosti in ceno. Tako je ta podatek zapisan v istem polju.

Za vsak veljavni ISBN mora biti polje ponovljeno. Ponovljeno mora biti tudi za neveljavni ISBN, razen če se ta nedvoumno nanaša na veljavni ISBN, ki je vnesen v zapisu; v tem primeru bo neveljavni ISBN vnesen v istem polju kot ustrezni veljavni ISBN (gl. primera 8, 9).

SORODNA POLJA

011 ISSN

Številka, ki se uporablja podobno kot ISBN, vendar velja za kontinuirane vire.

PRIMERI

1.

010	uu	a0-246-11007-4 d£2.95 <i>(Knjiga je izdana v Angliji, vezana v platno, cena je £2,95, ISBN na enoti je v obliki: 0 246 11007 4.)</i>
-----	----	--

2.

010	uu	a963-592-149-7 d\$25.00 (outside Hungary) <i>(Knjiga, ki je izdana na Madžarskem in se zunaj države prodaja po ceni \$25,00.)</i>
-----	----	---

3.

010	uu	d£3.50
010	uu	bpbk d£2.50 <i>(Knjiga je izdana v platneni in broširani vezavi. ISBN-jev ni.)</i>

4.

010	uu	a0-85997-276-3 d£5.20 (£3.90 to members of the Library Association) <i>(Knjiga je izdana s popustom za člane Library Association.)</i>
-----	----	--

5.

010	uu	a0-915408-15-5 dUnpriced
010	uu	a0-915408-16-3 bSigned ed. dUnpriced <i>(Knjiga je izšla v platneni vezavi, na voljo pa je tudi v zaščitni škatli in s podpisom prevajalca. Vsaka oblika ima svoj ISBN.)</i>

6.

010	uu	a0-306-35054-8 d£22.05
010	uu	a0-306-35050-5 bSet of six vols d£97.29 <i>(Zapis za 4. zvezek publikacije "Treatise on solid state chemistry", ki je izšla v 6 zvezkih, od katerih ima vsak svoj ISBN. Tudi publikacija kot celota ima svoj ISBN in ceno.)</i>

7.

010	uu	a0-563-12887-9 b(B.B.C.)
010	uu	a0-233-96847-4 b(Deutsch) <i>(Knjiga je izšla pri British Broadcasting Corporation in Deutsch.)</i>

8.

010	uu	a0-95045-372-2 d£0.55 z0-95045-711-6 <i>(Založnik napačno dodeljuje enak ISBN vsem enotam, ki jih izdaja. Nacionalna agencija za ISBN dodeljuje pravilne ISBN-je. V zapisu za vsako enoto je pravilni ISBN vnesen v podpolju a, napačni pa v podpolju z.)</i>
-----	----	---

9.

010	uu	a0-11-884094-0 z0-11-884094-X <i>(ISBN 0-11-884094-X je napačno natisnjen s kontrolno številko X.)</i>
-----	----	--

10. *

010	uu	a86-11-02519-9
200	0u	aPodobe iz življenja in sanj

11. *

010	□□	a86-7217-081-4 bzv. 1
010	□□	a961-6238-22-1 bzv. 2
200	0□	aPreoblikovanje

12. *

010	□□	a86-81171-01-1 bbroš.
200	1□	aSplošni tehnični pogoji

13. *

010	□□	a0-393040-02-X
010	□□	a978-0-393040-02-9
<i>(Kontrolni številki 10- in 13-mestne oznake ISBN sta različni.)</i>		

14. *

010	□□	a978-951-45-9693-3
010	□□	a978-951-45-9694-0 bbroš.
010	□□	a978-951-45-9695-7 bPDF
010	□□	a978-951-45-9696-4 bHTML
<i>(Knjiga je izdana v platneni in broširani izdaji ter v elektronski obliki v formatih PDF in HTML. Po 1. januarju 2007 bodo vse nove publikacije označene le s 13-mestno oznako ISBN.)</i>		